

Załącznik
do Uchwały Nr 11990/2024
Zarządu Województwa Opolskiego
z dnia 3 kwietnia 2024 r.

I. W wyniku przeprowadzonej analizy przedłożonego projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Pakosławice na lata 2023-2033* sporządzonego na podstawie uchwały Nr XLIX/399/24 Rady Gminy Pakosławice z dnia 28 lutego 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Pakosławice na lata 2024-2033* oraz na podstawie *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego* przyjętego uchwałą Nr VI/54/2019 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 24 kwietnia 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2019 r., poz. 1798 z dnia 14.05.2019 r.), a także *Strategii rozwoju województwa opolskiego Opolskie 2030* przyjętej Uchwałą Nr XXXIV/355/2021 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 4 października 2021 r., stwierdzono, że cele i kierunki rewitalizacji oraz planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Pakosławice na lata 2023-2033* są zgodne z polityką rozwoju samorządu województwa opolskiego, ustaloną w ww. dokumentach.

1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego (PZPWO)

PZPWO sytuuje gminę Pakosławice w trzech obszarach funkcjonalnych, tj.: miejskim obszarze funkcjonalnym ośrodka subregionalnego miasta Nysy, wiejskim i przygranicznym. W rozwoju przestrzennym tych obszarów PZPWO wskazuje jako istotny kierunek zagospodarowania m.in.: rewitalizację obszarów zdegradowanych.

Projekt *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Pakosławice na lata 2023-2033* poprzez wyznaczenie obszarów rewitalizacji, przypisanie im celów, kierunków i działań, wykazuje zgodność z polityką przestrzenną regionu określoną w PZPWO, chociaż dokument nie przywołuje bezpośrednio żadnych zapisów wskazujących na zachowanie korelacji z regionalnym planem zagospodarowania przestrzennego. **Mając na uwadze brak odniesień do PZPWO, sugeruje się uzupełnienie projektu GPR o stosowną treść potwierdzającą zachowanie komplementarności dokumentu z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego.**

Ponadto projekt GPR jest spójny z wyzwaniem rozwoju przestrzennego określonymi w PZPWO, w szczególności z poprawą ładu przestrzennego oraz dostosowaniem do skutków zmian klimatycznych. Jednocześnie stwierdza się, że zachowano spójność dokumentu z ustalonymi w planie zasadami gospodarowania przestrzenią i kierunkami zagospodarowania przestrzennego.

2. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030

Projekt GPR gminy Pakosławice na lata 2023-2030 roku zasadniczo jest spójny ze Strategią Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030. Autorzy dokumentu przywołują cele strategiczne i operacyjne Strategii Opolskie 2030, jednak bez żadnego komentarza i wskazania powiązań pomiędzy projektem GPR a strategią regionalną, co sugeruje tytuł Rozdziału 11: **Opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi** (str. 61).

Biorąc pod uwagę powyższe sugerujemy następujące korekty w treści Projektu:

- **Str. 62** tytuł strategii regionalnej to: Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 (pisane bez myślnika)
- **Str. 62** Prawidłowy układ celów operacyjnych strategii Opolskie 2030 to:
Cel strategiczny 2 Środowisko i rozwój – Środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi.

✓ Cele operacyjne:

Opolskie zeroemisyjne
Przyjazne środowisko i racjonalna gospodarka zasobami
Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe

Cel strategiczny 3 Silna gospodarka – Gospodarka inteligenta wzmacniająca konkurencyjność Regionu.

✓ Cele operacyjne:

Gospodarka otwarta na współpracę
Silne branże
Region dostępny komunikacyjnie
Ceniona marka regionu

II. Równocześnie przekazujemy poniżej wyniki wstępnej analizy projektu dokumentu w aspekcie GPR pełniącego funkcję strategii IIT, pod kątem wymogów ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (tzw. ustawy wdrożeniowej), *Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027* oraz *Procedury Instytucji Zarządzającej FEO 2021-2027 dotyczącej opiniowania Gminnych Programów Rewitalizacji w województwie opolskim* (Uchwała nr 9371/2023 Zarządu Województwa Opolskiego z 24.04.2023 r.) oraz, w późniejszym etapie, wpisania GPR do wykazu programów rewitalizacji:

1) w zakresie możliwości finansowania strategii IIT

Zgodnie z zapisami art. 36 ust. 4 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. *o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027* (tzw. ustawa wdrożeniowa) Instytucja Zarządzająca wydaje opinię w zakresie możliwości finansowania strategii IIT (GPR pełniącego funkcję strategii IIT) opracowanej na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. *o rewitalizacji* pod warunkiem spełnienia wymogów art. 29 rozporządzenia ogólnego) w ramach programu regionalnego w perspektywie 2021-2027.

Opinia IZ dla GRP (w zakresie możliwości finansowania strategii IIT) w ramach programu regionalnego wydawana jest w trybie art. 36 ust. 4 ustawy wdrożeniowej, tj. na zasadach określonych dla strategii IIT, w terminie 60 dni od dnia otrzymania przez IZ przyjętego przez gminę dokumentu.

Powyższe oznacza, że w celu wydania opinii i wpisania GPR przez IZ FEO 2021-2027 do wykazu pozytywnie zaopiniowanych programów w zakresie możliwości ich finansowania z FEO 2021-2027, gmina zobowiązana jest do złożenia dokumentu GPR wraz z uchwałą rady gminy w sprawie przyjęcia GPR oraz opiniami wydawanymi przez podmioty wymienione w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy *o rewitalizacji*.

Ponieważ przedmiotowa opinia IZ FEO 2021-2027 ma miejsce na wniosek gminy przed złożeniem pierwszego projektu rewitalizacyjnego do dofinansowania i jest dokonywana na podstawie **przekazanego przez gminę projektu GPR na obecnym etapie IZ dokonała roboczej weryfikacji projektu GPR Gminy Pakosławice** pod kątem elementów wynikających z art. 29 rozporządzenia ogólnego 2021/1060 oraz art. 36 ustawy wdrożeniowej.

W myśl powyższego, w wyniku przeprowadzonej weryfikacji projekt GPR Gminy Pakosławice był weryfikowany pod kątem zawarcia w nim podstawowych elementów, właściwych dla strategii IIT, takich jak:

1. syntezy diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;

2. celów, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu;
3. listy projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;
4. opisu procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmioty reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii IIT.

Jeżeli, GPR Gminy Pakosławice ma pełnić funkcję strategii IIT w kontekście zapisów art. 29 rozporządzenia ogólnego, konieczne jest **uzupełnienie/skorygowanie projektu GPR** o niektóre elementy, zgodnie z poniższym komentarzem:

- W dokumencie brak opisu procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmioty reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii IIT (GPR) - **uwaga została zgłoszona w październiku 2023 r.**

Brak przedmiotowego opisu skutków będzie negatywną opinią IZ FEO 2021-2027 co do zgodności z zapisami art. 36 ust. 4 ustawy wdrożeniowej.

- istnieje rozbieżność między projektami podstawowymi zawartymi w Tabeli 1. *Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, a Kartami podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych* – należy usystematyzować listę projektów (Tabela lub fiszki) w celu czytelności dokumentu.

W kontekście **listy projektów** Rozdz. 9. *Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych* – wyjaśniamy, że w przypadku, gdy program *Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027* (FEO 2021-2027) planowany jest jako potencjalne źródło współfinansowania działań rewitalizacyjnych, to wsparcie takie możliwe jest w Priorytecie 10 *Fundusze Europejskie na wzmacnianie potencjałów endogenicznych opolskiego* (w przypadku gmin miejskich jest to działanie 10.5 *Rewitalizacja na obszarach innych niż miejskie*).

Zgodnie z interwencją zaplanowaną w ramach FEO 2021-2027 w obszarze rewitalizacji wsparcie skierowane będzie wyłącznie na następujący typ projektu „**Fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, mająca na celu realizację kompleksowych, zintegrowanych działań na rzecz: lokalnej społeczności i gospodarki, ładu przestrzennego i zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, skoncentrowanych terytorialnie i prowadzonych przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji**”. Interwencje w obszarze rewitalizacji finansowane będą ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Powyższe nie oznacza, że w ramach GPR nie można ujmować innych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jednak w przypadku projektów, których potencjalnym źródłem finansowania ma być działanie 10.5 FEO 2021-2027, muszą się one wpisywać w ww. typ projektu.

Ewentualne uzupełnienie rewitalizacyjnych projektów infrastrukturalnych finansowanych w ramach działania 10.5 *Rewitalizacja na obszarach innych niż miejskie* FEO 2021-2027 o elementy „miękkie” możliwe jest pod warunkiem ich zgodności z celami Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (w ramach cross-financingu - na poziomie 15%).

Podsumowując, formalny proces opiniowania i wpisania GPR Gminy Pakosławice przez IZ FEO 2021-2027 do wykazu zostanie przeprowadzony zgodnie z procedurą przyjętą Uchwałą nr 9371/2023 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 24 kwietnia 2023 r. w sprawie przyjęcia *Procedury Instytucji*

2) w zakresie wymogów stawianych przez ustawę o rewitalizacji;

Zaktualizowany dokument Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej *Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027* oraz Procedury Instytucji Zarządzającej FEO 2021-2027 dotyczącej opiniowania Gminnych Programów Rewitalizacji

w województwie opolskim (Uchwała nr 9371/2023 Zarządu Województwa Opolskiego z 24.04.2023 r.) określają, że w celu wydania opinii i wpisania GPR przez IZ FEO 2021-2027 do wykazu pozytywnie zaopiniowanych programów, Zarząd Województwa ma przeanalizować spełnienie przez uchwalony GPR warunków wymienionych w art. 15 ust. 1.

W związku z tym, w wyniku przeprowadzonej weryfikacji projektu GPR w zakresie wymogów stawianych przez ustawę o rewitalizacji, stwierdzono, że projekt GPR:

- został **sporządzony dla obszaru rewitalizacji** wyznaczonego w drodze uchwały rady gminy (uchwała Nr XLVIII/375/23 Rady Gminy Pakosławice z dnia 28 grudnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji), na podstawie diagnozy delimitacyjnej.
- wskazuje, że obszar rewitalizacji obejmuje tereny nieprzekraczające 20% powierzchni gminy (107,7 ha co stanowi 1,45% powierzchni gminy Pakosławice) oraz tereny zamieszkałe przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy (504 osoby co stanowi 15% mieszkańców gminy Pakosławice) (rozd. 5, str. 30).
- **zawiera błędnie opracowaną diagnozę szczegółową. Opracowana diagnoza nie spełnia wymogów diagnozy szczegółowej** ponieważ skupia się jedynie na wnioskach z przeprowadzonych analiz diagnozy delimitacyjnej – na zasadzie krótkiej charakterystyki. **Diagnoza szczegółowa polega na dogłębnej analizie zastanych zjawisk kryzysowych w obszarze rewitalizacji, tak aby skutecznie przeprowadzić interwencję.**

Jeżeli w GPR wskazano podobszary rewitalizacji, to taką diagnozę należy przeprowadzić dla każdego z podobszarów w pełnym zakresie (sferach badawczych). W GPR nie właściwie przyjęto podział na trzy oddzielne obszary obejmujące z kolei obszary rewitalizacji (Tabela 13, str. 30). Dopuszczalny jest podział obszaru rewitalizacji na podobszary, które nie posiadają z sobą wspólnych granic. **Dla poprawnej charakterystyki obszaru rewitalizacji, usystematyzowania i przeprowadzenia właściwej analizy konieczne jest wprowadzenie pojęcia „podobszarów rewitalizacji”, które będą odpowiadać terenom oznaczonym symbolami R1 – R9. Z diagnozy pogłębionej należy usunąć podział na obszary nr 1 – 3, które są tożsame z obszarem zdegradowanym.** Wyznaczenie obszaru zdegradowanego jest koniecznym etapem w celu identyfikacji obszaru rewitalizacji i nie jest on brany pod uwagę w diagnozie obszaru rewitalizacji. **W związku z powyższym zgodnie z ustawą o rewitalizacji (art. 14, ust.3) dla każdego ze wskazanych podobszarów rewitalizacji (R1 – R9) należy przeprowadzić oddzielną analizę w sferze społeczno-gospodarczej i środowiskowej, opartą o analizę problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych. Dla prawidłowego przeprowadzenia diagnozy każdy z podobszarów należy scharakteryzować w poszczególnych sferach, tj.: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.**

- opis powiązania GPR z dokumentami strategicznymi gminy jest sporządzony niewłaściwie (rozdz. 11, str. 61-64). W analizie należy w czytelny sposób wykazać powiązania celów analizowanych dokumentów z celami rewitalizacji (może właściwa będzie forma tabelaryczna). Obecna analiza ogranicza się jedynie do charakterystyki analizowanych dokumentów z ogólnym stwierdzeniem, że są zgodne z celami i założeniami GPR.
- zawiera opis wizji stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji, sporządzonej na podstawie pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji. Wizja obszaru rewitalizacji została zdefiniowana w odniesieniu do całego obszaru rewitalizacji bez podziału na poszczególne podobszary, co jest wynikiem dużej defragmentacji obszaru rewitalizacji. **W opisie wizji należy bardziej podkreślić jakich efektów spodziewamy się po przeprowadzeniu interwencji rewitalizacyjnej w spójności z przyjętymi celami, a nie jak obecnie co gmina zamierza zrobić** (rozdz. 7, str. 79).
- zawiera **cele oraz odpowiadające im kierunki działań** służących eliminacji negatywnych zjawisk, planowanych do realizacji na obszarze rewitalizacji, określone na podstawie wizji obszaru. Wyznaczono 4 cele strategiczne i odpowiadające im cele operacyjne oraz kierunki działań. Jednak wskazane cele oraz odpowiadające im kierunki działań budzą duże wątpliwości co do ich zasadności.

Między innymi wątpliwości budzi wskazanie *Celu operacyjnego 3.2 Poprawa układów komunikacyjnych*. Ani cel, ani odpowiadające mu działania dotyczące rozbudowy ścieżek rowerowych oraz modernizacji i rozbudowy dróg nie spełniają przesłanek odpowiednich dla działań rewitalizacyjnych, tj. nie są ukierunkowane na wydobycie obszaru rewitalizacji z depresji społeczno-gospodarczej. Zaproponowane w GPR działanie może być elementem szerszej inwestycji o charakterze społecznym, dotyczącej np. adaptacji obiektu pomocy społecznej. W takim przypadku proponowana budowa ścieżek rowerowych może stanowić element poprawy dostępności do obiektu. Należy także ponownie przeanalizować czy proponowane kierunki działań nie odpowiadają bardziej działaniom i konkretnym przedsięwzięciom, np.

Cel operacyjny 4.3 – Rewitalizacja terenów przyrodniczo cennych.

Kierunki działań:

4.3.1.1 Dofinansowania do wymiany nieefektywnych źródeł ciepła.

Układ celów i odpowiadające im kierunki działań został czytelnie przedstawiony (str. 38-40).

- w ramach opisu przedsięwzięć rewitalizacyjnych zamieszczono **listę podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych** (rozdz. 9, str. 41-109). W GPR przewidziano realizację 25 przedsięwzięć w podziale na 3 obszary tożsame z delimitacją obszaru zdegradowanego. **W pierwszej kolejności należy zlikwidować powyższy podział zgodnie z zaleceniami dotyczącymi diagnozy pogłębionej** (tabela 15, str. 41). Dodatkowo zwraca się uwagę, że znaczna część planowanych przedsięwzięć nie wykazuje charakteru działań rewitalizacyjnych ukierunkowanych na eliminację deficytów społecznych, a skupiających się natomiast na realizacji działań infrastrukturalnych (np. Rewitalizacja drogi do osiedla w Słupicach, Rewitalizacja hydroforowni we Frączkowie, Rewitalizacja chodnika przy drodze powiatowej we Frączkowie, Rewitalizacja drogi gminnej we Frączkowie, Rewitalizacja Stacji Uzdatniania Wody w Reńskiej Wsi, Rewitalizacja drogi od strony cmentarza w Reńskiej Wsi). Działania infrastrukturalne mogą mieć jedynie charakter uzupełniający dla wiodących działań społecznych ukierunkowanych na eliminację zjawisk kryzysowych. Błędnie sformułowano nazwę części zadań o

charakterze infrastrukturalnym, nadając im kategorię rewitalizacji, np.: Rewitalizacja Stacji Uzdatniania Wody, Rewitalizacja drogi dojazdowej do ..., Rewitalizacja chodnika, itd. Zadania spełniające definicję rewitalizacji dotyczą inwestycji społecznych, których elementem może być obiekt infrastruktury społecznej lub infrastruktury towarzyszącej niezbędny dla osiągnięcia celu rewitalizacji.

Karty podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych sporządzono w wystarczającym zakresie szczegółowości. Zawarto w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, potencjalne źródła finansowania, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny

w odniesieniu do celów rewitalizacji, opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Ujęto także przedsięwzięcia rewitalizacyjne służące realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r.

o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1990 oraz z 2021 r. poz. 11 i 234).

- wskazuje **listę pozostałych uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych**, mających na celu wzmocnienie podstawowych działań rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk. W GPR wskazano kierunki działań dla realizacji wytypowanych 15 przedsięwzięć (rozdz. 10, str. 57-59).
- wskazuje przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które są kompleksowe, tzn. razem będą stanowić kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane w obszarze rewitalizacji problemy i mogą stanowić źródło szerszego oddziaływania.
- **zawiera opis komplementarności** przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z opisem mechanizmów integrowania działań, w myśl zasad kompleksowości, koncentracji i komplementarności interwencji (rozdz. 12 str. 64-67).
- określa **szacunkowe/indykatywne ramy finansowe** gminnego programu rewitalizacji w formie tabelarycznej wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych dla projektów podstawowych (rozdz. 13, Tabela 19, str. 70-73). Dodatkowo zamieszczono tabelę z wskazaniem szacunkowych/indykatywnych ramy finansowych dla projektów uzupełniających (Tabela 20, str. 73-75).
- zawiera **opis struktury zarządzania** realizacją gminnego programu rewitalizacji, wraz z wyszczególnieniem zakresu obowiązków przypisanych strukturze zarządczej, tj. Wójtowi Gminy i Zespołowi ds. rewitalizacji. Dodatkowo nie przewiduje się ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z obsługą procesu rewitalizacji (rozdział 14 str. 76-77).
- zawiera **niepełny i niewystarczający opis sposobu zaangażowania partnerów** w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem GPR (rozdz. 20, str. 81-83). Proces konsultacji społecznych został przeprowadzony jedynie za pomocą jednej ankiety w formie tradycyjnej i on-line na niewielkiej grupie mieszkańców gminy. **Pominięto zaangażowanie m.in. partnerów społeczno-gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie. Z ankiety nie wynika, że społeczność lokalna miała wpływ na formułowanie celów oraz wybór działań i przedsięwzięć (brak takiej informacji także w części GPR dotyczącej przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających), a także możliwość zgłaszania swoich potrzeb w zakresie inwestycji o charakterze społecznym. Dodatkowo informujemy,**

że bardzo ważne jest przeprowadzenie uspołecznienia dokumentu (partycypacja społeczna) na każdym etapie sporządzania GPR, począwszy od diagnozy, a kończąc na monitoringu i ewaluacji – w analizowanym dokumencie brak jest takiego opisu. Dodatkowo w istniejącym opisie brakuje komentarza, w jaki sposób wyniki badania ankietowego przełożyły się zapisy projektu i wybór projektów oraz o informacji, w jaki sposób przeprowadzono formalne konsultacje dokumentu zgodnie z wymogami ustawowymi.

- wskazuje **system monitorowania, oceny aktualności i stopnia realizacji programu** (rozdz. 15, str. 77-79) poprzez:
 - opis organizacji procesu ewaluacji,
 - katalog wskaźników monitorowania osiągnięcia celów GPR dedykowanych poszczególnym celom rewitalizacji. **Należy dokonać zmian w kierunku spójności wskazanych wskaźników z tymi użytymi do diagnozy (np. w katalogu wskaźników ewaluacyjnych brak jest analizy poziomu bezrobocia, użytego w diagnozie),**
 - określenie zasad aktualizacji GPR**System monitorowania należy uzupełnić o kartę monitorowania przedsięwzięcia rewitalizacyjnego oraz czytelny (może w formie tabelarycznej) harmonogram realizacji GPR.**
- wskazano na brak konieczności **zmiany w uchwałach** (o których mowa w art.21 ust.1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611 oraz z 2021 r. poz. 11) – rozdz. 16, str. 79-80)
- **wskazuje się na ewentualną możliwość dokonania zmian w Uchwale regulującej zasady wyboru członków Komitetu Rewitalizacji** w celu włączenia przedstawicieli terenu objętego rewitalizacją. Liczebność Komitetu Rewitalizacji może zostać przedyskutowana w przypadku podjęcia zmian w powyższej Uchwale w drodze konsultacji społecznych. (rozdz. 17, str. 80).
- wskazano, że na obszarze rewitalizacji nie planuje się **ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji**, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji (rozdz. 18, str. 80).
- opisuje **sposób realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego**, w tym wskazuje na **brak konieczności zmian** w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (rozdz. 17.2, str. 170-171).
- **należy uzupełnić** program o informację czy przewiduje się uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- **brak załącznika graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji** sporządzony na mapie w skali 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej lub zasadniczej.
- **Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko** – w GPR nie zamieszczono informacji czy autorzy projektu złożyli, czy też zamierzają złożyć wnioski do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w sprawie uzgodnienia możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny. Nie wiadomo więc, czy procedura już trwa, czy dopiero zostanie uruchomiona - warto byłoby odpowiednią informację zamieścić w tekście projektu.

Ponadto zwracamy uwagę na poniżej wymienione kwestie:

- **Str. 4 Wykaz pojęć i skrótów użytych w opracowaniu** – sugerujemy ponowną analizę tekstu, gdyż w projekcie nie odnajdujemy zdecydowanej większości wskazanych w nim skrótów i pojęć.
- **Str. 5 Wstęp** – dla uporządkowania zawartych w nim informacji warto wskazać podjęte uchwały związane z przygotowaniem dokumentu – tj. uchwałę tzw. delimitacyjną wyznaczającą obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji oraz uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji.
- **Str. 41 Rozdział 8. Struktura celów rewitalizacji i kierunków działań odpowiadających celom rewitalizacji** – w celach operacyjnych 4.1 i 4.3 powtarza się taki sam kierunek działań: „Dofinansowania do wymiany nieefektywnych źródeł ciepła” – czy to było zamierzone?
- **Str. 61-62 Rozdział 11. Opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi** - mylnie przywołano dokumenty szczebla krajowego, do których odwołuje się projekt GPR: tj. do Strategii Rozwoju Kraju-Polska 2030 i Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 - oba dokumenty już nie obowiązują. Bardziej zasadnym byłoby odwołanie się, wraz z pokazaniem relacji pomiędzy dokumentami, do Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju 2020 (z perspektywą do 2030 roku) oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.
- Zwracamy uwagę na nieścisłości w numeracji stron podanej w spisie treści oraz w samym dokumencie.
- Należy poprawić tytuł projektu GPR ponieważ w uchwale o przystąpieniu do sporządzenia GPR przytacza się lata 2024 – 2033, natomiast w projekcie GPR cały czas powtarza się zakres lat 2023 – 2044.

Na podstawie przeprowadzonej weryfikacji, stwierdzono, że do projektu GPR **nie dołączono formy cyfrowej mapy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji**, stanowiącej załącznik do uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Należy pamiętać, że na etapie formalnego opiniowania dokumentu gminnego programu rewitalizacji w celu wydania opinii i wpisania GPR przez IZ FEO 2021-2027 do wykazu pozytywnie zaopiniowanych programów, gmina zobowiązana jest do złożenia dokumentu GPR wraz z uchwałą rady gminy w sprawie przyjęcia GPR, opiniami wydawanymi przez podmioty wymienione w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji, oraz z dołączoną formą cyfrowej mapy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, stanowiącej załącznik do uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Przez mapę cyfrową należy rozumieć mapę w wersji wektorowej (np. format SHP, DXF) posiadającą reprezentację geometryczną określoną w obowiązującym państwowym systemie odniesień przestrzennych (np. układ PL1992 lub PL-2000). Po umieszczeniu GPR w wykazie, mapa zostanie wykorzystana do zasilenia komponentu dotyczącego rewitalizacji w systemie informacji przestrzennej województwa opolskiego (Geoportal).

Podsumowując, formalny proces opiniowania i wpisania GPR Gminy Pakosławice przez IZ FEO 2021-2027 do wykazu zostanie przeprowadzony zgodnie z procedurą przyjętą Uchwałą nr 9371/2023 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 24 kwietnia 2023 r. w sprawie przyjęcia *Procedury Instytucji Zarządzającej FEO 2021-2027 dotyczącej opiniowania Gminnych Programów Rewitalizacji w województwie opolskim*.

W związku z powyższym oraz mając na uwadze art. 36 ustawy wdrożeniowej, **formalny proces opiniowania GPR przez IZ FEO 2021-2027** będzie obejmował weryfikację w zakresie

możliwości finansowania strategii IIT (GPR pełniący funkcję strategii IIT opracowany na podstawie ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. pod warunkiem spełnienia wymogów art. 29 rozporządzenia ogólnego) w ramach programu regionalnego FEO 2021-2027, zgodnie z ustawą wdrożeniową.

Tym samym robocza weryfikacja przeprowadzona na tym etapie przez IZ FEO 2021-2027 nie stanowi ww. opinii.

Jeżeli Gmina Pakosławice zamierza doprowadzić do wpisania GPR przez IZ FEO 2021-2027 do wykazu pozytywnie zaopiniowanych programów w zakresie możliwości ich finansowania z FEO 2021-2027, to należy wziąć pod uwagę konieczność wprowadzenia zgłoszonych korekt i uzupełnień.